

CƏNAZƏ BƏHSİ

Vəfat etmək üzrə olan müsəlman sağ tərəfi üzərinə (yatırılaraq) uzandırılaraq üzü qıbləyə çevrilir. Yanında kəlmeyi-şəhadət gətirilir və Yasin surəsi oxunur.

Vəfat edincə, bir əski ilə çənəsi başı üzərindən bağlanır. Gözləri bağlanılıb əlləri iki tərəfə uzadılır. Şişməməsi üçün qarnının üzərinə bir dəmir parçası qoyulur. Yuyuluncaya qədər yanında Quran oxumaq olmaz. Yuyulacağı vaxt ayaqları qıbləyə gələcək şəkildə tənəşir üzərində uzadılır. Övrət yeri açılmadan paltarı çıxarılır və isidilmiş su ilə yuyulur.

Vəfad edən, namaz qılan biri olubsa, yuyucu əlinə bir parça sarıyaraq örtünü açmadan təharət aldırır. Ağızına, burnuna su verməmiş dəstəmaz aldırır. Cünub olduğu bilinirsə, ağızına və burnuna da su verilir. Cünub deyilsə, dodaqlarının içini, dişlərini, burnunun deşiklərini və göbəyinin çuxurunu məsh etmək yetərlidir.

Başı və saqqalı sabunlu su ilə yuyulur. Yalnız saçları daramaq olmaz. Yuyucu daha sonra cənazəni sol tərəfi üstünə uzandırıb sağ tərəfini yuyar. Sonra beldən yuxarısını doğruldub üzünə dayandıraraq qarnını məsh edər. Cənazədən nəcasət çıxsas, su ilə təmizləyər, təkrar dəstəmaz aldırmaq lazım gəlməz. Təmizbir əski ilə qurulanıb kəfənlənir.

KƏFƏN

Kəfən vəfat edən müsəlmanın bükülüb qəbirə qoyulduğu parçadır. Kəfən kişilər üçün Kamis, izar, lifafə, qadınlar üçün isə Kamis, izar, lifafə, baş örtüsü və sinəsi üzərinə bağlanan əskidən ibarətdir.

Yetərli miqdarda parça tapılmayacaq olarsa, kişilər üçün izar və lifafə, qadınlar üçün isə izar, lifafə və baş örtüsü yetərlidir. Bu qədəri də tapılmazsa, cənazəyə bir parçaya bükülüb basdırılır. Kəfənin ağ və pambıq parçadan olması əfdaldır (yaxşıdır).

CƏNAZƏ NECƏ KƏFƏNLƏNİR?

Cənazə, Kamis ilə boynundan ayağına qədər, izar ilə də başından ayağına qədər kəfənlənir. Lifafə ilə də başdan ayağına qədər bükülüb burulur və iki ucu bağlanılır.

Kəfəndə sol tərəf sağ tərəf üstünə burulur. Cib və yaxa düzəldilməz və kənarları da tikilməz.

Qadınlarda baş örtüsü Kamisin üstünə, lifafənin altına gələcək şəkildə örtülür.

CƏNAZƏ NAMAZI

Cənazə namazı, ölənin din qardaşlarımız haqqında dua olmaq üzrə bir fərzi kifayətdir.

Cənazə namazının qılınması üçün lazım olan şərtlər bunlardır:

1. Ölənin müsəlman olması. Müsəlman olduğu bilinməyən, bu xüsusda halı gizli olan kimsə üçün cənazə namazı qılınmaz. Ölənin müsəlman olduğuna doğru şahid və dəlil lazımdır.

2. Ölünün yuyularaq təmiz kəfənə bükülmüş olması.
3. Ölünün imam və camaatın qarşısında olması.
4. Ölünün hamısı və ya bədənin çoxunun olması. Əgər bədəninin çoxu getmiş və ya başsız olaraq yarı varsa namazı qılınmaz, yuyulmaz. Bir bezə sarılaraq basdırılır.

CƏNAZƏ NAMAZININ QILINIŞI

Cənazə namazı dörd təkbir və qiyamla əda edilir. Bu namazda səcdə və rükü yoxdur.

İmam, ölünün sinəsi bərabərində durur. Camaat da arxasında saf tutur. Camaata ölünün kişi və ya qadın olduğu bildirilir. Yəni, “Allah üçün namaza, meyit üçün duaya, kişi (və ya xanım) üçün niyyətinə uydum hazır olan imama” deyər qəlbən niyyət edib imamın arxasından təkbir alınır. İlk təkbiri alarkən əllər qulaq bərabərinə qədər qaldırılıb göbək altına bağlanır. Sübhəənəkə, “və cəllə sənaükə” ilə oxunur.

Bundan sonra əllər qaldırılmadan ikinci bir təkbir alınır. Bu təkbirləri imam aşkar, camaat isə gizli alır. “Allahummə salli və Allahummə barik...” oxunur. Bundan sonra üçüncü təkbir alınır və cənazə duası oxunur.

Cənazə duasını bilməyənlər “Allahummə inna...”, yəni qunut duasını və ya dua niyyətiylə Fatihə surəsini oxuyarlar. Daha sonra dördüncü təkbir alınır. Əllər yan tərəfə buraxılıb salam verilir.

Üçüncü təkbirdən sonra oxunacaq cənazə duası:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَعَابِئِنَا وَكَبِيرِنَا وَصَغِيرِنَا
 وَذَكَرْنَا وَأُنثَيْنَا. اللَّهُمَّ مِنْ أَحْيَيْتَهُ مَتَا فَاحِيَهُ عَلَى الْإِسْلَامِ
 وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مَتَا فَوْفَهُ عَلَى الْإِيمَانِ وَخَصَّ هَذَا الْمَيِّتَ بِالرَّوْحِ
 وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ. اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا
 فَرِدْ فِي إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَلِقِهِ الْأَمْنِ
 وَالْبَشْرَى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفَى بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

“Əllahumməğfir lihəyyinə və meyyitinə və şaahadinə və ɡaaibinə və kəbiirinə və saəğirinə və zəkərinə və unsaanə. Əllaahummə mən əhyəytəhuu minnə fəahiyihii aləl islaami və mən təvəffəytəhuu minnə fətəvəffəhuu aləl iimani və hussa həzəlmeyittə

(*) birravhi vərrahati vərrahməti vəlməğfirəti vərridvan. Əllahummə in kəənə muhsinən (***) fəzid fii ihsənihii və in kəənə musiiən fətacəvəz anhu və lakkihil əmnə vəlbuşra vəl kəraamətə vəzulfəa birahmətikə ya ərhəmərrahimiin”.(***)

(*)- qadın isə “hazihil meyyitə” deyilir

(**)- qadın isə “in kanet muhsineten fezid fi ihsaniha və in kanet musieten fetecavez anha və lakkihellemnə” deyilir

(***) Mənası: “Allahım! Bizim dirilərimizi, ölüləri-mizi, hazır və qayıb olanlarımızı, böyüklərimizivə kiçiklə-rimizi, kişilərimizi və qadınlarımızı əfv və məğfirət et.

Ya Rəbbim! Bizdən yaşatdıqlarını İslam üzərə yaşat. Bizdən öldürdüklerini iman üzərə öldür. Bılxassə, bu ölüni rahatlığa, məğfirətə, rizana çatdır. Ya Rəbb! Əgər bu ölü muhsin isə ehsanını artır və əgər yaramaz olubsa əfv et. Özünə əminlik, bəşarət, kəramət və qurbanıyyət nəsib et, rəhmətinlə, ey- ərhəmərrahimin.”

Cənazə oğlan uşağı olarsa, yuxarıdakı dua “aləl iimani”dən etibarən belə oxunur: “Əllaahumməcalhu lənəə fəratan vəcalhu lənəə əcran və zuhraa. Əllaahumməcalhu lənəə şaafian və müşəffəan”.

Cənazə qız uşağı olarsa, yuxarıdakı cənazə duası “aləl iimani”dən etibarən belə oxunur: “Əllaahumməcalhaa lənəə fəratan vəcalha lənəə əcran və zuhraa. Əllaahumməcalhaa lənəə şaafiatən və müşəffəatən”.

MÜHÜM XATIRLATMA

a) Bir çox kimsələr cənazə namazının dördüncü təkbirində ya heç əllərini buraxmadan salam verir və ya sağ tərəfə salam verincə sağ əlini, sol tərəfə salam verincə də sol əlini yana buraxır. Bu hərəkətlərin hər ikisi də səhvdir. Doğrusu, dördüncü təkbiri aldıqdan sonra hər iki əlini yana buraxıb salam verməkdir. Çünki özündə sünnət olan bir zikrin olduğu qiyamlarda əllər bağlanır. Sünnət olan bir zikrin qalmadığı qiyamlarda isə əllər bağlanmaz, yana sallanar (Dürər, 1/53).

b) Cənazə namazı içində imam açıqdan “Əllaahu Əkbər” deyə təkbir aldıqca, bəzi kimsələr başlarını qaldırırlar. Bu da səhv və təhlükəli bir hərəkətdir. Doğrusu, nə baş ilə nə də başqa bir üzv ilə namaz müddətində heç bir hərəkət olmamalıdır.

c) Cənazə namazı qılınacaq yer və ya ayaqqabı təmiz deyilsə, ayaqqabını çıxarıb üzərinə basmalıdır.

QƏBR VƏ DƏFN

Cənazə namazı qılındıqdan sonra tabutun dörd ayağından tutub götürmək sünnətdir. Mümkünsə, 40 addım daşınmalıdır. Daşyanlar sürətlə və sallanmadan

götürürlər. Cənazəni təqib edərkən yüksək səslə zikr etmək, qəbrstanlıqda cənazə yerə qoyulmadan oturmaq məkruhdur.

Qəbr ən az yarım adam boyu dərinlikdə və cənazənin rahat girə biləcəyi genişlikdə qazılmalıdır. Daha dərin qazılması daha yaxşıdır. Qəbrin qazılması tamamlanınca yer sərt olarsa, lahit edilir. Yəni qəbrin qiblə tərəfi cənazənin sığa biləcəyi qədər ovulur və cənazə ora qoyulur. Cənazə qəbrə qiblə tərəfindən endirilir. Qəbrə qoyan kimsə cənazəni sağ tərəfi üzərinə qoyaraq üzünü qibləyə çevirir. Qoyarkən də “Bismillahi və alə milləti Rəsulullah” deyir. Kəfənin baş və ayaq tərəfindəki bağlar açılır. Ləhdin içindəki cənazənin üzərinə torpaq tökülməməsi üçün kərpic qoyulur. Kərpic rahat təmin ediləcəksə, onun əvəzinə quru odun parçası və ya kirəmit kimi şeylər qoymaq məkruhdur. Qəbrin üzəri torpaqla örtülür. Eyni yerdən çıxan torpaqdan olması şərti ilə bir qarış qədər yüksəldilir, dəvə hörgücü kimi düzəldilir. Uzunca və ya dörd küncü edilməz.

Qəbr sahibi əsəri qeyb olmaması üçün daşlarına yazı yaza bilər. Cənazəni ev içinə dəfn etmək məkruhdur. Ev içinə dəfn edilmək peyğəmbərlərə məxsusdur. Sahibindən zorla alınan yerə dəfn etmək də caiz deyil.

Cənazə sahiblərinə təziyə, yəni baş sağlığı vermək üç gündür. Üç gündən sonra təziyə məkruhdur.

Ölünü bir şəhərdən digər bir şəhərə götürmək faydasız və məkruhdur.

Ölən kimsənin ruhu üçün Kəlīməyi təvhid və Qurani-Kərim xətləri etdirilib ruhuna hədiyyə edilməlidir. Bu və bənzəri xətlərdə ölü üçün çox böyük mükafat, savab və fayda vardır. Yenə ölünün ruhu üçün sədəqə verib xeyir işlər etməli, kasıblara yardım etməlidir.